

UCHWAŁA NR 118/2021
WOJEWÓDZKIEJ RADY RYNKU PRACY W POZNANIU
z dnia 8 grudnia 2021 r.

Na podstawie § 8 Regulaminu Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy w Poznaniu kadencji 2019-2023, stanowiącego załącznik do Uchwały nr 11/2019 z dnia 17 kwietnia 2019 r., Wojewódzka Rada Rynku Pracy w Poznaniu uchwała, co następuje:

§ 1

Wojewódzka Rada Rynku Pracy w Poznaniu przyjmuje Stanowisko w sprawie roli dualnego kształcenia zawodowego realizowanego w rzemiośle.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy
w Poznaniu
prof. Bogusław Olszajka

**Stanowisko Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy w Poznaniu z dnia 8 grudnia 2021 r.
w sprawie roli dualnego kształcenia zawodowego realizowanego w rzemiośle**

Wojewódzka Rada Rynku Pracy w Poznaniu z troską przygląda się wprowadzaniu nowych regulacji prawnych w zakresie kształcenia w zawodach rzemieślniczych i organizacji egzaminów zawodowych.

Wielkopolskę jako region, od lat wyróżnia wysoki poziom i zakres kształcenia rzemieślniczego, związany z bogatymi tradycjami rzemieślniczymi. Każdego roku w zakładach rzemieślniczych w naszym województwie, praktyczną naukę zawodu podejmuje kilka tysięcy pracowników młodocianych, by po jej zakończeniu przystąpić do końcowych egzaminów czeladniczych.

Rzemiosło, jako sposób prowadzenia działalności gospodarczej, stanowi ważną, choć wciąż niedocenianą w Polsce gałąź gospodarki. Dla Wielkopolski, będącej liderem w zakresie liczby podmiotów o charakterze rzemieślniczym, niezwykle istotne jest zagwarantowanie, jak najwyższego poziomu kształcenia zawodowego, rozumianego jako harmonijne współistnienie systemu edukacji szkolnej i praktycznej nauki zawodu realizowanej w zakładach rzemieślniczych.

Wojewódzka Rada Rynku Pracy w Poznaniu, wsłuchując się w głos przedstawicieli Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej w Poznaniu, zwraca uwagę na obecne problemy organizacyjne związane z kształceniem w rzemiośle oraz potencjalne negatywne skutki zaplanowanych zmian w systemie kształcenia branżowego.

Wojewódzka Rada Rynku Pracy popiera równocześnie zbiór postulatów wielkopolskiego środowiska rzemieślniczego, mających na celu korektę niekorzystnych rozwiązań legislacyjnych w omawianym zakresie, które stanowią załącznik do niniejszego Stanowiska.

Przewodniczący
Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy
w Poznaniu
prof. Andrzej Drzyk

**Zbiór postulatów wielkopolskiego środowiska rzemieślniczego,
mających na celu korektę niekorzystnych rozwiązań legislacyjnych
w zakresie systemu edukacji zawodowej w Polsce**

1. Zmiana przepisów w związku z wejściem w życie w 2022 r. art. 44q Ustawy Prawo oświatowe o obowiązku przystąpienia do egzaminu czeladniczego młodocianego pracownika w trakcie trwania nauki zawodu – w załączeniu plik informujący o negatywnych skutkach wprowadzanego rozwiązania.
2. Zmiana rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie praktycznej nauki zawodu w zakresie wymagań stawianych osobom pełniącym funkcję instruktora praktycznej nauki zawodu.
3. Wprowadzenie przepisów prawa umożliwiających interpretację pojęć „zawód wchodzący w zakres”, „zawód pokrewny” i „zawód zbliżony”.
4. Poszerzenie grupy zawodów pomocniczych o cukiernika, piekarza i przetwórcę mięsa.
5. Zmiana przepisów prawa w zakresie podziału subwencji oświatowej dla uczniów szkół branżowych I stopnia i zmniejszenie dysproporcji pomiędzy wagami ustalonymi dla uczniów szkoły oraz uczniów będących jednocześnie młodocianymi pracownikami realizującymi praktyczną naukę zawodu u pracodawcy.
6. Zmianę przepisów prawa w zakresie przekazywania darowizn na rzecz szkół zarówno publicznych, jak i niepublicznych (w tym szczególnie prowadzone przez organizacje rzemieślnicze).
7. Wprowadzenie przepisów prawa w zakresie możliwości realizacji programu praktycznej nauki zawodu dorosłych przez jednostki publiczne i niepubliczne.
8. Wprowadzenie przepisów prawa umożliwiających realizację kursów doszkalających w klasach wielozawodowych branżowych szkół I stopnia w formie e-learningu.
9. Wprowadzenie przepisów prawa w zakresie terminu przyjmowania uczniów do szkół branżowych I stopnia.

**Negatywne skutki przystępowania do egzaminów czeladniczych
oraz egzaminów zawodowych przez uczniów szkoły branżowej I stopnia
w trakcie trwania nauki zawodu:**

1. Skrócenie rzeczywistego czasu trwania nauki teoretycznej i praktycznej o około 5 miesięcy w przypadku wszystkich uczniów, którzy będą mieli umowy o pracę zawarte w okresie od 1.09. do 31.08., a w przypadku uczniów, którzy zmieniali miejsca pracy bez ciągłości w zatrudnieniu lub szkołę, np. przeszli z liceum lub technikum do branżowej I stopnia czas trwania praktycznej nauki zawodu będzie jeszcze krótszy i w skrajnych przypadkach może być zmniejszony nawet o około 10 miesięcy. Propozycja MEiN w odniesieniu do tej grupy uczniów jakoby powinni powtarzać klasę z tego względu jest krzywdząca względem nich, a problem ten powinien być rozwiązany w taki sposób, aby zagwarantować pełne zrealizowanie programu praktycznej nauki zawodu i podejście do egzaminu bezpośrednio po ukończeniu praktycznej nauki bez konieczności powtarzania klasy, jeśli ze wszystkich przedmiotów teoretycznych uczeń uzyskał oceny pozytywne;

2. Druga propozycja MEiN względem uczniów, którzy przystąpią do egzaminu czeladniczego lub egzaminu zawodowego w czasie trwania trzeciego roku nauki, a nie ukończą szkoły ze względu na uzyskanie ocen negatywnych z przedmiotów realizowanych w szkole i wskazująca, iż uczniowie ci będą mieli zaliczone już przystąpienie do egzaminu (niekoniecznie zdanie go) i nie będą musieli chodzić na zajęcia praktyczne do pracodawcy (które będą im zaliczone), a będą realizować tylko przedmioty teoretyczne w szkole, burzy sens nauki zawodu w szkole branżowej I stopnia. Kształcenie w szkole branżowej I stopnia z założenia funkcjonowania tej szkoły powinno łączyć w systemie dualnym praktykę i teorię, a w zaproponowanym rozwiązaniu rezygnujemy z tego, deprecjonując znaczenie kształcenia praktycznego. W odniesieniu do zawodów nauczanych w tym typie szkoły największe znaczenie ma właśnie kształcenie praktyczne, ponieważ praca przyszłego absolwenta tej szkoły dotyczy wykonywania pracy na stanowiskach robotniczych, gdzie najistotniejsze są praktyczne umiejętności zawodowe. Powyższe rozwiązanie jest również niewłaściwe ze względów wychowawczych, gdyż uczniowie ci będą chodzić do szkoły w dwa lub trzy dni w tygodniu, natomiast w pozostałe dni tygodnia, ani pracodawca, ani szkoła nic im nie będzie organizować, więc czas ten będzie zmarnowany. Należy więc umożliwić takim uczniom kontynuowanie praktycznej nauki zawodu na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego. W tej sytuacji niewłaściwe wydaje się dopuszczenie do egzaminu młodocianego pracownika, w przypadku którego nie

mamy pewności, że ukończy szkołę. Należy tu również zauważyć, iż występuje formalny brak możliwości wystawienia zaświadczenia przez szkoły na 3 m-ce przed zakończeniem procesu edukacji o uzyskaniu przez ucznia pozytywnych końcowych ocen klasyfikacyjnych. Ustawa o systemie oświaty w Art. 44g. 1. określa: „Przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej nauczyciele prowadzący poszczególne zajęcia edukacyjne oraz wychowawca oddziału informują ucznia i jego rodziców o przewidywanych dla niego rocznych ocenach klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych i przewidywanej rocznej ocenie klasyfikacyjnej zachowania, w terminie i formie określonych w statucie szkoły”.

3. Wprowadzenie chaosu i dezorganizacji w systemie kształcenia w ostatnim semestrze nauki w klasie trzeciej - konieczność zwolnienia z zajęć szkolnych oraz zajęć praktycznych u pracodawcy na czas odbywania egzaminu;

4. Obniżenie znaczenia dualnego systemu kształcenia cenionego w obszarze UE, zaprzeczenie idei i potrzebie kształcenia branżowego zawodowców w naturalnym środowisku pracy, pomimo europejskich zaleceń i trendów w kierunku rozwijania i doskonalenia kształcenia dualnego szeroko popieranych przez polski rząd i wspieranych m.in. przez uruchomienie Rządowego Programu Polski Inkubator Rzemiosła;

5. Nie zrealizowanie całej podstawy programowej kształcenia w zawodzie – działanie to obniży jakość kształcenia i spowoduje uzyskiwanie gorszych wyników na egzaminach czeladniczych w izbach rzemieślniczych oraz egzaminach zawodowych w OKE, większą nie zdawalność, oraz większą rezygnację z przystępowania do egzaminów poprawkowych, co w dalszej kolejności przyczyni się do wchodzenia na rynek pracy pracowników, którzy będą nieprzygotowani do wykonywania zawodu;

6. Skrócenie czasu nauki wpłynie negatywnie na poziom przygotowania zawodowego uczniów i przyczyni się do większej nie zdawalności egzaminów, co z kolei spowoduje, że większa grupa pracodawców nie będzie mogła uzyskać dofinansowania kosztów kształcenia, które przysługuje w przypadku pozytywnego wyniku egzaminu ucznia, w dalszej perspektywie może nastąpić proces wycofywania się pracodawców ze szkolenia młodocianych pracowników;

7. Obecne przepisy mówią jedynie o konieczności przystąpienia do egzaminu czeladniczego lub zawodowego, żeby uzyskać świadectwo ukończenia szkoły branżowej I stopnia, natomiast nie wskazują na obowiązek zdania z wynikiem pozytywnym tego egzaminu. W związku z powyższym będziemy mieć do czynienia z sytuacją, w której część uczniów po przystąpieniu do egzaminu i jego niezdaniu nie podejdzie już do egzaminu poprawkowego, przez co uniemożliwi pracodawcy uzyskanie wypłaty dofinansowania

kosztów kształcenia. Nadrzędnym celem kształcenia w szkole branżowej I stopnia powinno być zdobycie zawodu, czyli nabycie wiedzy i umiejętności zawodowych i potwierdzenie ich przez złożenie z wynikiem pozytywnym egzaminu czeladniczego lub zawodowego i dopiero to powinno upoważniać szkołę do wydania świadectwa ukończenia szkoły;

8. W nowych przepisach nie dostrzeżono w ogóle kwestii stworzenia rozwiązań formalnych dla młodocianych pracowników, którzy są zainteresowani kontynuowaniem nauki w szkole branżowej II stopnia lub w liceum dla dorosłych. Należy stwierdzić, iż zablokowanie wydania świadectwa ukończenia szkoły branżowej I stopnia poprzez postawienie warunku w postaci przystąpienia do egzaminu czeladniczego lub zawodowego, a następnie przedstawienia zaświadczenia potwierdzającego przystąpienie do tego egzaminu do końca roku szkolnego, czyli do 31.08., zamyka uczniom zainteresowanym kontynuowaniem nauki w szkole branżowej II stopnia lub w liceum dla dorosłych podjęcie kształcenia w tych szkołach od 1.09. Termin złożenia świadectwa ukończenia szkoły do szkoły branżowej II stopnia i liceum ogólnokształcącego w 2021 r. przypada na 15.07. Ze względu na zmianę procedury egzaminowania w przyszłym roku zasady rekrutacji do tych szkół powinny być zmienione.

PROPOZYCJE ROZWIĄZANIA PROBLEMU:

Powyższe negatywne skutki w zakresie wprowadzenia organizacji i przeprowadzania egzaminów w trakcie nauki zawodu młodocianych pracowników powodują, iż należy zastosować odmienną procedurę wydawania świadectw ukończenia szkoły branżowej I stopnia dla młodocianych pracowników poprzez usunięcie w odniesieniu do tej grupy uczniów zapisu dotyczącego powtarzania klasy w przypadku nie przedstawienia zaświadczenia o przystąpieniu do egzaminu do 31.08. Młodociany pracownik jest kierowany przez pracodawcę do szkoły na realizację dokończenia teoretycznego i ze względu na specyfikę tego kształcenia przepisy Prawa oświatowego nie powinny mu zamykać możliwości realizacji całego programu praktycznej nauki zawodu oraz uzyskania świadectwa ukończenia szkoły. W tej sytuacji należy utrzymać dla młodocianych pracowników maksymalny czas realizacji nauki teoretycznej i praktycznej oraz rozpocząć proces egzaminowania najwcześniej po zakończeniu zajęć edukacyjnych w szkole i uzyskaniu pewności, że uczeń ten ukończy szkołę. W związku z powyższym należy stwierdzić, iż wskazany termin składania dokumentów do egzaminu czeladniczego jest nieprawidłowy. Z tego względu proponujemy zmianę terminu składania dokumentów i organizację egzaminów dopiero po ukończeniu obowiązkowych zajęć edukacyjnych w szkole, czyli od

końca maja. Powinno być to skorelowane z organizacją roku szkolnego i Rozporządzeniem MEiN w tej sprawie. Takie podejście da Izbom gwarancję, iż dopuszczamy do egzaminu ucznia, ale który na pewno ukończył zajęcia edukacyjne w szkole i rokuje na ukończenie tej szkoły. Młodociany pracownik jest zgodnie z przepisami prawa oświatowego uczniem do 31.08. W związku z powyższym spełniamy wymóg dopuszczenia do egzaminu ucznia szkoły określony w § 5.1.1a) rozporządzenia, natomiast faktyczne przeprowadzenie egzaminu nastąpi później. Tu proponujemy zastosowanie dwóch różnych procedur w zależności od tego, czy uczeń zadeklaruje kontynuowanie nauki w szkole branżowej II stopnia lub liceum dla dorosłych, czy też nie.

W sytuacji, gdy uczeń zadeklaruje kontynuowanie nauki w szkole kolejnego stopnia powinien wraz z kompletem dokumentów złożyć wniosek o skrócenie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, załączając do wniosku dokument potwierdzający złożenie dokumentów do szkoły kolejnego stopnia, oraz wniosek o przeprowadzenie egzaminu do 31.07. Takie rozwiązanie będzie gwarantowało uzyskanie świadectwa ukończenia szkoły branżowej I stopnia przed 15.08. i da możliwość kontynuowania nauki w następnej szkole.

Mając na względzie zrealizowanie programu nauczania i dobre przygotowanie do egzaminu, uważamy, iż konieczne jest ustalenie minimalnego czasu trwania nauki zawodu, np. do 33 miesięcy i stworzenie formalnej możliwości do przeprowadzenia skrócenia umowy, ale tylko do 33 miesięcy w przypadku młodocianych pracowników, którzy są uczniami szkoły branżowej I stopnia. Dając uczniom formalne możliwości do przechodzenia ze szkoły do szkoły i zmianę pracodawcy, należy również stworzyć możliwości formalne do przejścia całego cyklu kształcenia, ukończenia go i otrzymania stosownych dokumentów. Wprowadzenie przepisów prawa odnośnie trwania nauki od 33 do 36 miesięcy i możliwości skrócenia tej nauki do 33 miesięcy w celu kontynuowania nauki w szkole branżowej II stopnia lub liceum dla dorosłych rozwiąże istniejący problem.

W przypadku uczniów, którzy nie zadeklarują kontynuowania nauki w szkole od 1.09. egzaminy czeladnicze powinny rozpocząć się od lipca i najlepiej ukończyć do końca sierpnia z możliwością płynnego kończenia tego procesu w kolejnych miesiącach, w szczególności w odniesieniu do uczniów, którzy umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego będą mieli zawarte na dłuższy okres niż do 31.08. W tej sytuacji wykreślenie zapisu o powtarzaniu klasy w przypadku nie przedstawienia przez młodocianego pracownika zaświadczenia o przystąpieniu do egzaminu czeladniczego do 31.08. jest konieczne dla stworzenia elastycznej drogi do realizacji i ukończenia praktycznej nauki zawodu oraz przystąpienia do egzaminu. Właściwym kierunkiem byłaby również zmiana zapisu odnośnie wydania

świadectwa ukończenia szkoły i uzależnienie tego faktu od zdania z wynikiem pozytywnym egzaminu czeladniczego lub zawodowego.

Sytuacja ta jest niezwykle istotna również ze względu na fakt, iż przyszłorocznym kandydaci do egzaminu oraz następny rocznik w znacznej części całego okresu nauki zawodu nie mogli realizować jej w sposób pełny ze względu na czas pandemii COVID-19 i wynikające z tego powodu ograniczenia dotyczące zniesienia obowiązku świadczenia pracy w okresach pojawienia się fali zakażeń lub wprowadzania działań zapobiegawczych w zakresie rozprzestrzeniania się koronawirusa i przejścia na naukę w formie zdalnej, która w przypadku klas wielozawodowych była bardzo trudna w przeprowadzeniu, a w wielu przypadkach wręcz z przyczyn technicznych nie możliwa do zrealizowania. W tym miejscu należy mieć też na uwadze fakt, iż wdrażane zmiany dotyczą podwójnego rocznika (absolwentów gimnazjów i szkół podstawowych), co powoduje, że grupa kształcących się i przystępujących do egzaminu będzie podwojona. Nie jest to dobry moment na wprowadzanie tak istotnych zmian.

Przewodniczący
Wojewódzkiej Rady Rynku Pracy
w Krakowie
prof. Czesław Drczyk